

УДК 351. 862.4

Г. П. Ситник

доктор наук з державного управління,
заслужений діяч науки і техніки України,
професор, професор кафедри публічного управління та адміністрування
Державного Університету телекомунікацій

С. В. Ларін

аспірант кафедри глобалістики, євроінтеграції
та управління національної безпеки
Національної академії державного управління
при Президентіві України при Президентіві України

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ТА ЗАХИСТУ НАЦІОНАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ УКРАЇНИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

У статті розглянуто проблемні питання дослідження формування та захисту національних цінностей у сфері національної безпеки України. Обґрунтовано, що національні цінності є важливою теоретико-методологічною проблемою державного управління. Авторами зазначено, що розвиток теорії та практики державного управління у сфері національної безпеки потребує поглиблених самостійних досліджень процесів, які відбуваються в Україні, у контексті їх ціннісного змісту. Адже формування активної життєвої позиції особистості, спрямованої на захист і розвиток національних цінностей, які, як відомо, є основою для формування національних інтересів, має бути стратегічним пріоритетом у діяльності органів державної влади. Однак впродовж років незалежності в Україні політична еліта традиційно приділяє увагу головним чином формуванню пріоритетів стратегії соціально-економічного та політичного розвитку крізь призму тих чи інших зовнішньополітичних уподобань (орієнтацій), які постійно змінювалися під гаслами «багатовекторної політики». Це негативно впливає на формування та захист національних цінностей України, зокрема у сфері національної безпеки.

Ключові слова: цінності, національні цінності, національні інтереси, національна безпека, державне управління, національна ідентичність, український народ.

Постановка проблеми. Соціальне середовище, особисті потреби, культурно-історичні традиції у сукупності значною мірою зумовлюють формування життєвої позиції особистості, її ціннісні орієнтації, оскільки вказана позиція визначає ту чи іншу орієнтацію у навколишньому середовищі, ставлення до людей, суспільно-політичної системи, установку на готовність до здійснення певних дій, певним чином спрямовані емоції тощо. З огляду на це формування в індивіду певного світогляду, засвоєння ним різноманітних знань, оволодіння соціальними і професійними навичками з метою залучення до активної трудової та громадсько-політичної діяльності та гармонійного розвитку міжособи-

стисних стосунків у контексті забезпечення безпеки життєдіяльності як індивіду, так і суспільства є актуальним завданням. Тому формування активної життєвої позиції особистості, спрямованої на захист і розвиток національних цінностей, які, як відомо, є основою для формування національних інтересів, має бути стратегічним пріоритетом у діяльності органів державної влади. На жаль, виконаний нами аналіз дозволяє стверджувати, що виконанню цього завдання в Україні органи державної влади приділяють недостатньо уваги. Як наслідок, замість ґрунтовного суспільного обговорення, наукового дослідження умов формування національних цінностей України та практичних аспектів їх подальшого розвитку і захисту довгий час науковці досить безрезультатно концентрували

увагу на формуванні концепції національної ідеї, чомусь не беручи до уваги, що суттю вказаної ідеї є саме практичні аспекти розвитку та захисту національних цінностей, а ЗМІ, Інтернет-мережі тощо, пропонували невибагливі ток-шоу та політичні дискусії «незалежних» політологів та експертів навколо «смажених» фактів. Дійшло до того, що навіть на законодавчому рівні відбулося ототожнення понять «національні цінності» та «національні інтереси» [3].

Мета дослідження – дослідити умови формування та захисту національних цінностей, що сприятиме дослідженню теоретико-методологічних засад проблеми захисту національних цінностей як пріоритетного напрямку державного управління у сфері національної безпеки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У результаті раніше виконаних досліджень [1; 2], ми дійшли висновку, що попри те, що Україна знаходиться на переламному етапі свого історичного розвитку навіть у фундаментальних роботах, присвячених стратегічним пріоритетам її розвитку, проблема визначення сутності, механізмів, принципів, закономірностей та особливостей формування національних цінностей як головної передумови забезпечення цілісності суспільства, його стабільного і прогресивного розвитку практично не згадується. Те ж саме можна стверджувати і щодо дослідження взаємозв'язку національних цінностей з національними інтересами і цілями. Тобто, теоретико-методологічні питання щодо умов формування та захисту національних цінностей, як однієї з визначальних передумов ефективного державного управління у сфері національної безпеки, забезпечення цілісності суспільства, його стабільного і прогресивного розвитку є малодослідженими.

Виклад основного матеріалу. Є підстави стверджувати, що національні цінності – це своєрідна інтегральна сукупність цінностей (ідеалів, ідеологічних орієнтацій, уявлень того, що є варте понад усе у матеріальному та соціальному вимірах) особистості, соціальних груп, суспільства та держави [1; 4]. Очевидно, що вказана сукупність є стрижнем, навколо якого має

формуватися державна політика, передусім у сфері національної безпеки. Разом з тим, впродовж років незалежності в Україні політична еліта традиційно приділяє увагу головним чином формуванню пріоритетів стратегії соціально-економічного та політичного розвитку крізь призму тих чи інших зовнішньополітичних уподобань (орієнтацій), які постійно змінювалися під гаслами «багатовекторної політики». Звичайно, належне обґрунтування пріоритетів політичної та соціально-економічної стратегії є принциповим завданням, від успішного вирішення якого залежить прогресивний розвиток суспільства та успіх державного будівництва, але за умови, що вказані пріоритети насамперед будуть передбачати розвиток та захист національних цінностей, оскільки в історії існують приклади, коли навіть втрата державності не призводить до загибелі всієї нації. Таким прикладом є єврейська нація, якій попри втрату власної держави, вдалося зберегти упродовж багатьох століть свої національні цінності, передусім духовні, що стало одним із ключових чинників досить швидкого відродження державності. Те ж саме можна стверджувати щодо європейських націй. Сьогодні це політичні утворення, що складаються із людей, які твердо вірять, що їх об'єднують певні ознаки, зокрема: походження, історичний досвід, територія, мова та багато інших, за допомогою яких вони себе ідентифікують, і розуміють, що знищення вказаних ознак є загрозою їх існуванню.

На жаль, на вітчизняних теренах має місце світоглядна розпорошеність суспільства та його елітарного прошарку, в основі якої системна криза суспільних цінностей. На Заході подібні кризи називають «кризою ідентичності». Це є реальною загрозою національній безпеці, оскільки вказані цінності відіграють роль домінанти у визначенні магістральних напрямів національного розвитку. Тому задоволення потреб духовного та соціально-економічного розвитку українського суспільства, зміцнення державного суверенітету, збереження територіальної цілісності України, вирішення низки інших питань у сфері національної безпеки мають базуватися на національних цінностях. Формуван-

ня вказаних цінностей відбувалося під впливом культурно-історичних та соціально-економічних особливостей розвитку українського етносу та становлення Української держави. Виконаний нами аналіз дозволяє стверджувати, що серед вказаних особливостей заслуговують на увагу наступні [2; 4; 5-7].

По-перше, на розвиток українського етносу суттєво впливає релігійний чинник. Але на відміну від інших націй, цей чинник певною мірою став деструктивним у формуванні української нації. Події останніх років це переконливо підтверджують. Крім того, упродовж XVII ст. завершилося окатоличення аристократичних українських родів і Україна фактично втратила свою національну еліту¹.

По-друге, українське суспільство складається з двох взаємозв'язаних компонентів: автохтонного українського етносу, витоки якого ховаються у глибині тисячоліть, і представників численних етнічних меншин та етнічних груп. Тому його етнічна структура є досить різнобарвною і сьогодні перебуває у стані динамічного розвитку. Звичайно, кожен етнос має свої специфічні архетипи світогляду та поведінки, які чітко вирізняють його представників від інших. Ці ознаки для етносу є найвищою цінністю. Проте гармонійний суспільний розвиток об'єктивно потребує світоглядної переоцінки цінностей одних етносів іншими та їх позитивного сприйняття. Це дає змогу розв'язати дилему між суспільною інституалізацією та самоідентифікацією індивіда. Інструментом у даному випадку є виважена етнокультурна політика держави, розробка та впровадження якої має бути одним із пріоритетів і завдань органів державної влади у контексті забезпечення безпечного розвитку суспільства та держави.

По-третє, принциповою особливістю становлення України є те, що на її території впродовж останніх століть формувалися своєрідні геополітичні межі провідних світових цивілізацій. Так, у зв'язку зі входженням свого часу західних областей України до складу Австро-Угорської імпе-

рії та Польщі, виникла межа між західнохристиянською та східнохристиянською цивілізаціями. Наявність мусульманського анклаву пов'язана з історичною долею кримськотатарського народу. Одночасно в Україні довгий час формувався анклав представників юдейської цивілізації. Їх значний вплив на духовні та суспільні цінності титульної нації та інших етносів не підлягає сумніву і безумовно заслуговує детального та ґрунтового дослідження. Крім того, варто зазначити, що в Україні представники цього анклаву консолідували у своїх руках значну частку національних ресурсів, що дає змогу входити у владні структури на загальнонаціональному та на регіональному рівнях. Представники юдейської цивілізації мають потужну підтримку ззовні. Сьогодні передусім з боку західнохристиянської цивілізації.

Таким чином, по території України не тільки історично сформувалися та співіснують чотири потужні анклави чотирьох цивілізацій: західнохристиянської, східнохристиянської, мусульманської та юдейської, а й наявні між ними межі. Тому успішне формування національних цінностей народу України зумовлює гостру необхідність та життєву потребу в інтересах забезпечення безпеки налагодження тісної співпраці між представниками вказаних цивілізацій, співпраці, яка б органічно акумулювала основні культурно-цивілізаційні компоненти вказаних цивілізацій. При цьому, на наше переконання принциповою умовою вирішення цього завдання є одночасне та рівновіддалене дистанціювання України від центрів світових цивілізацій. Це зумовлено тим, що, як свідчить накопичений досвід людської цивілізації, вказані центри так чи інакше підтримують і будуть підтримувати своїх представників, із-за чого цінності однієї цивілізації рано чи пізно витісняють цінності іншої. Вказаний досвід також свідчить, що ці процеси, як правило, супроводжуються конфліктами, у тому числі збройними, і часто є головною причиною втрати територіальної цілісності, аж до розпаду держави. Події, які відбуваються у світі в останні десятиріччя, зокрема в Югославії, Лівії, Сирії, а також в Україні, це переконливо це підтверджують.

---

¹ Водночас, згідно досліджень соціологів, релігійність українців є однією з найвищих у Європі. В Україні три чверті населення вважають себе віруючими людьми.

По-четверте, український народ завжди мав свою Вітчизну, але реально зміг здобути незалежність внаслідок розпаду СРСР. При цьому Україна продовжує залишатися у центрі зосередження міждержавних суперечностей, те чи інше вирішення яких має для Заходу і Сходу, а також багатьох країн стратегічне значення. Ці інтереси та суперечності зумовлені низкою чинників, зокрема вигідним географічним розташуванням України у центрі Європи, особливостями культурно-цивілізаційного розвитку, національними природними ресурсами. Вказані чинники лежать в основі намагання з боку інших країн отримати стратегічний контроль над територією, ресурсами та населенням України.

Так, у XIII ст. Україна зазнала нападу татаро-монгольських завойовників і південні степи, передусім Крим, почали активно заселятися татарськими племенами. Після того, як могутній Київ залишився лиш тінню колишньої слави, у XIV ст. значна частина України була захоплена литовцями. Водночас розпочалася й експансія з боку поляків, які окупували Галичину та частину Волині. У XV ст. турки-османи захопили Візантію та здійснили спільно з татарами кілька походів на Україну, внаслідок яких, зокрема у 1482 р. було вщент пограбовано Київ, а у 1498 р. на Галичині та на Подолі захоплено у полон 100 тис. українців. Фактично понад 400 років етнічні українські землі були окуповані татарами, литовцями та поляками, а з середини XVII ст. значна їх частина переходить під владу царської Росії [8; 9; 10]. Під час двох світових воєн у XX столітті, як відомо, територія сучасної України піддалася нападу західноєвропейських країн у процесі їх збройної експансії на Схід. Особливості геостратегічного положення України підтверджує і те, що із 50 стратегічних операцій, проведених за роки Другої світової війни, 16 припало на територію України [11].

У контексті сказаного варто зазначити про наступне. Досить поширеною є думка про те, що українці не змогли відстояти незалежність через нездатність забезпечити власну безпеку. Значною мірою це справедливо. Неспроможність української еліти в умовах постійного зовнішнього тиску усвідомити національні цінності та об'єд-

натися навколо них у боротьбі за державний суверенітет є однією із причин того, чому так довго Україна не могла здобути та відстояти свою незалежність. Об'єктивно вказаний чинник має місце і сьогодні, що є додатковим аргументом актуальності вирішення низки проблем, пов'язаних з усвідомленням сутності, розвитком та захистом національних цінностей. Але справедливим є й те, що українська земля просякнута кров'ю тих, хто впродовж віків боровся за її незалежність.

По-п'яте, історично так склалося, що з 1914 р. і фактично до середини 50-х р. XX ст. на території України сталися події, які можна розглядати як поєднання елементів світової, вітчизняної, громадянської та національно-визвольної воєн. У результаті загострилися регіональні, міжетнічні, міжконфесійні, політичні та інші суперечності стосовно національних ідеалів, історичних та духовних цінностей. Більше того, у 2014 році, через різні причини, зокрема із-за активної участі інших країн, їм було надано нового імпульсу, через що суперечності трансформувалися у збройний конфлікт, спочатку в Автономній республіці Крим, а потім у Донецькій та Луганській областях. Через це українська нація зазнала і зазнає непоправних фізичних втрат та духовних страждань. Крім того, варто акцентувати увагу на тому, що вона перенесла геноцид-голодомор, організований радянською владою у 30-ті р. і на неї негативно впливає стан природного середовища, який катастрофічно погіршується. Тому українська нація і досі не може відновити свої духовні та фізичні сили, що врешті-решт стало трансформуватися у невизначеність, нерішучість, непослідовність еліти щодо вибору принципових напрямків забезпечення національної безпеки, а також конформізм певної частини населення щодо захисту національних інтересів. Очевидно, що все це доповнює негативну палітру можливих конфліктних ситуацій у процесі формування та захисту національних цінностей.

По-шосте, після Другої світової війни до складу України, як суб'єкта держави – переможниці (СРСР), ввійшло більшість українських етнічних земель, а у 1954 р. – було приєднано Крим. Проте не є великою

таємницею, що у суміжних країнах існують досить неоднозначні оцінки щодо сухопутних та морських кордонів України. З іншого боку, умовно кажучи, «територіальна архітектура» сучасної України є досить крихкою, оскільки вона стала результатом досягнутих домовленостей лідерів 3-х союзних держав у Другій світовій війні: Й. Сталіна (СРСР), Ф. Рузвельта (США) та У. Черчіля (Великобританія) на Ялтинській конференції (1945 р.). Сьогодні ці країни (Російська федерація, як спадкоємиця СРСР в ООН) є постійними членами Ради безпеки ООН і навряд чи можна охарактеризувати стосунки між ними, як дружні. Кожна з цих країн має право вето на рішення ООН, яке стосується міжнародного миру та безпеки. Тому при значних геополітичних трансформаціях, між ними неминуче виникнуть антагоністичні суперечності, в яких Україна, передусім через своє геостратегічне розташування, стане своєрідним «яблуком розбрату». Є всі підстави стверджувати, що з великою імовірністю наслідки цього для України можуть бути досить трагічними, оскільки за таких умов загострення суперечностей на територіальному ґрунті виникне практично на будь-якій ділянці державного кордону України. Це зумовлює необхідність підвищеної уваги не тільки до забезпечення воєнної безпеки держави та постійної готовності до можливого тиску з боку сусідів, спрямованих проти суверенітету і територіальної цілісності України, а й до будь-яких провокаційних дій, які мають за мету перекручування подій історичного минулого, приниження місця та ролі України у міжнародній спільноті, формування зневажливого ставлення до її культурної спадщини.

По-сьоме, політика колишнього СРСР, спираючись на традиційно високий науковий і технологічний потенціал України, сприяла тому, що на її території були створені перші у світі міжконтинентальні ракети, освоєно виробництво інших високотехнологічних систем. Загальновідомі її досягнення світового рівня в області транспортного літако-, кораблебудування, медицини тощо. Але більшість освоєних Україною технологій у промисловості та сільському господарстві пов'язані з

підвищеним ризиком. Прикладами цього є аварія на ЧАЕС, велика кількість аварій у вуглевидобувній промисловості, стан, в якому перебувають виробничі потужності багатьох підприємств хімічної та металургійної промисловості тощо. Указані чинники зумовлюють кардинальне і невідкладне переосмислення та принципову зміну взаємовідносин у системі «людина – природне середовище». При цьому природне середовище не тільки має бути проголошено як національна цінність України, а мають бути створені ефективні комплексні механізми його відтворення та захисту, який, на жаль, сьогодні відсутній.

По-восьме, Україна, де-юре будучи одним із засновників ООН, де-факто тривалий час не була самостійним суб'єктом міжнародних відносин. Тому на час здобуття державного суверенітету Україна об'єктивно не могла мати висококваліфікованих фахівців у сфері стратегічного планування та управління, у тому числі у сфері національної безпеки. Питання оборони, розвідки, зовнішніх відносин тощо за часів СРСР вирішувалися у Москві. Крім того, були відсутні демократичні традиції, управлінська культура, основи сучасного інформаційного суспільства, а також мала місце світоглядно-ціннісна та конфесійна розпорошеність українського суспільства. За таких умов при розробці та прийнятті принципово важливих державно-управлінських рішень політична доцільність, результати «дискусій» на різних політичних ток-шоу, пропозиції «незалежних» експертів тощо швидко отримали пріоритет у порівнянні з науково обґрунтованими рекомендаціями вчених. Тому на основних напрямках державного будівництва не було забезпечено єдності стратегічних орієнтирів національного розвитку та рекомендацій, розроблених науковцями. На жаль, є підстави стверджувати, що українській політичній еліті і сьогодні притаманне недопустимо одновимірне розуміння чинників, які визначають фундаментальні основи формування національних цінностей та забезпечення їх захисту. З огляду на це, попри певні зрушення, ключовим завданням залишається підготовка висококваліфікованих фахівців-управлінців для стратегічної ланки державного управління.

По-девяте, безумовно, що важливою умовою створення та захисту національних цінностей є суспільно-політична та соціально-економічна стабільність, яка значною мірою є результатом плідної співпраці Глави держави, законодавчої, виконавчої та судової гілок влади. Але в Україні проблема полягає у тому, що, як і в інших пострадянських країнах, інститути влади, як і раніше, психологічно не готові для визнання іншої влади як рівноцінної собі, оскільки носіями влади є особи з менталітетом, сформованим в авторитарних умовах управління, який вимагає безумовного підпорядкування. Окрім того, після здобуття незалежності розпочалася жорстока боротьба навколо того, як розпорядитися накопиченими за радянських часів матеріальними та культурними цінностями, а фактично – як їх привласнити. Яскравими прикладами, що ілюструють це, були нескінченні суперечки між законодавчою, виконавчою владою і Президентом України, особливо за часів президентства В. Ющенко (2004-2009 рр.) та безперервні зміни Уряду впродовж років незалежності. При цьому, як указані суперечності, так і зміна урядів мали чіткий «ціннісний вимір», тобто вказані інститути влади явно чи неявно демонстрували своє уявлення щодо того, які цінності необхідно розвивати та зберігати, а які – є «зайвими у світлому майбутньому», стосовно якого у них часто були також діаметрально протилежні думки. Безумовно, це справляє негативний вплив на формування та захист національних цінностей, що проявляється у постійних змінах пріоритетів державної політики, спробах кардинально переглянути роль і місце історичних статей минулого тощо.

Таким чином, Україна об'єктивно сформувалася як поліетнічна, мультикультурна та поліконфесійна держава, на території якої через міждержавні суперечності, вирішення яких має для інших країн стратегічне значення, утворилися анклавні та пролягли межі провідних світових цивілізацій, а релігійний чинник відіграє скоріше деструктивну, ніж консолідуючу роль у формуванні української нації. Ці чинники зумовили загострення регіональних, міжетнічних, міжконфесійних, політичних та

інших суперечностей, які призвели до величезних людських та матеріальних втрат і виснажили духовні та фізичні сили української нації. При цьому Україна має бути постійно готовою до загроз територіальній цілісності та провокацій, спрямованих на приниження її ролі у світі, формування зневажливого ставлення до її національних цінностей, зокрема культурно-історичної спадщини. Але у політичній еліті та населення до цього часу спостерігається поверхове розуміння чинників та їх взаємозв'язків, які впливають на формування національних цінностей, а також нерішучість, непослідовність і конформізм при захисті вказаних цінностей.

Висновок. З викладеного вище доходимо висновку, що сутність світоглядних проблем формування та захисту національних цінностей у поліетнічній, мультикультурній та поліконфесійній Україні полягає не у відсутності загальноприйнятої для суспільства національної ідеї, а у марних спробах її відшукати, орієнтуючись то виключно на цінності «західно-християнського світу», то «православного світу», то на сучасні інтерпретації цінностей сивої давнини. Очевидно також, що основи ринкової економіки та ліберальної демократії, попри їх принципову важливість для подальшого розвитку держави, виявилось також замало, щоб вони стали чинником, що мобілізує та консолідує суспільства, для вираження національної самобутності, характеру, звичаїв, традицій українського народу, тобто усвідомлення матеріальних і соціальних аспектів національної ідентичності, з урахуванням яких мають і визначатися пріоритети політики національної безпеки.

На основі аналізу світоглядних, культурологічних, історичних, соціально-економічних, географічних, демографічних особливостей та умов розвитку України можна сформулювати такий перелік фундаментальних складових національних цінностей: релігійність; поліконфесійність; поліетнічність; мультикультурний простір; традиційні сімейні цінності; територіальна цілісність; природні ресурси; природне середовище; науково-освітній потенціал; науково-технічний потенціал; державний суверенітет; культурні надбан-

ня народу України; матеріальні надбання народу України, зокрема економічний потенціал; визначальні риси національного характеру, до якого відносяться працелюбність, толерантність, доброзичливість, миролюбність, самовідданість при захисті Батьківщини, загострене почуття соціальної справедливості, колективізм, демократизм; схильність зберігати традиції; демократичні інститути, як передумова забезпечення рівноправності народів, які населяють Україну та прогресивного суспільно-політичного розвитку.

Очевидно, що за способом формування та існування вказані складові національних цінностей можна класифікувати як об'єктивні та суб'єктивні, індивідуальні та групові, суспільні та державні, довготривалі, фактично «вічні», роль яких, наприклад, виконують пануючі у суспільстві релігійні норми і традиції, та відносно тимчасові і що на певному історичному етапі набувають ознак пріоритетності з огляду на необхідність зосередження зусиль суспільства та держави на їх захисті (наприклад, це можуть бути: економічний суверенітет, територіальна цілісність, традиційні сімейні цінності). Тому вказані питання мають бути предметом подальших широкомасштабних досліджень, без яких неможливо сформулювати ефективну систему захисту національних цінностей, як одного з інструментів вирішення комплексної проблеми забезпечення національної безпеки.

Список використаної літератури:

1. Ситник Г. П. Національна безпека України: теорія і практика: монографія / Г. П. Ситник, В. М. Олуйко, М. П. Вавринчук ; за заг. ред. Г. П. Ситника. – Хмельницький ; К. : Кондор, 2007. – 616 с.
2. Глобальна та національна безпеки : [підручник] / авт. кол.: В. І. Абрамов, Г. П. Ситник, В. Ф. Смолянчук ; за заг. ред. Г. П. Ситника. – Київ : НАДУ, 2016. – 784 с.
3. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19.06.2003 № 964-IV // Верховна Рада України.
4. Безпека сталого розвитку України: побудова в умовах глобальних викликів : [монографія] / за ред. В. О. Ананьїна. – К. : ІСЗЗІ НТУУ «КПІ», 2009. – 271 с.
5. Сергійчук В. І. Етнічні межі та менталітет українського народу : [монографія] / В. І. Сергійчук. – 2-е вид. – К. : Укр. видав. спілка, 2000. – 430 с.
6. Карлова В. В. Державотворчий потенціал національної самосвідомості : [монографія] / В. В. Карлова. – К. : НАДУ, 2012. – 396 с.
7. Карлова В. В. Духовні цінності в структурі національної самосвідомості: українські реалії / В. В. Карлова. [Електронний ресурс] – Режим доступу: academy.gov.ua/ej/ej11/txts/10kvvsur.pdf.
8. Україна: хронологія розвитку / Відп. ред. О. Григор'єва, наук. ред. С. Кульчицький // НАН України. Інститут археології. – Том 2. – К. : КРІОН, 2009. – 544 с.: іл.
9. Україна: хронологія розвитку / Відп. ред. О. Григор'єва, наук. ред. С. Кульчицький // НАН України. Інститут історії України. – Том 3. – К. : КРІОН, 2009. – 696 с.: іл.
10. Горобець В. М. Україна: десятиліття «золотого» спокою та доба революційного збурення. 1638–1650 / В. М. Горобець. – Київ : КРІОН, 2012. – 239 с.
11. Україна: хронологія розвитку / [Ред. кол.: В. А. Смолій, С. В. Кульчицький, В. М. Горобець, О. П. Реєнт, О. В. Русіна, О. В. Юркова] // НАН України. Інститут історії України. – Том 6. – К. : КРІОН, 2011. – 832 с.: іл.

Ситник Г. П., Ларин С. В. Проблемные вопросы формирования и защиты ценностей Украины: теоретический аспект

В статье рассмотрены проблемные вопросы исследования формирования и защиты национальных ценностей в сфере национальной безопасности Украины. Обосновано, что национальные ценности являются важной теоретико-методологической проблемой государственного управления. Авторами отмечено, что развитие теории и практики государственного управления в сфере национальной безопасности требует углубленных самостоятельных исследований процессов, которые происходят в Украине в контексте их ценностного содержания. Ведь формирование активной жизненной позиции личности, направленной на защиту и развитие национальных ценностей, которые, как известно, являются основой для формирования национальных интересов, должно быть стратегическим приоритетом в деятельности органов государственной власти. Однако

на протяжении лет независимости в Украине политическая элита традиционно уделяет внимание главным образом формированию приоритетов стратегии социально-экономического и политического развития сквозь призму тех или иных внешнеполитических предпочтений (ориентаций), которые постоянно менялись под лозунгами «многовекторной политики». Это негативно влияет на формирование и защиту национальных ценностей Украины, в частности в сфере национальной безопасности.

Ключевые слова: ценности, национальные ценности, национальные интересы, национальная безопасность, государственное управление, национальная идентичность, украинский народ.

Sitnik G. P., Larin S. V. Problematic issues of the formation and protection of Ukraine's values: the theoretical aspect

The article considers the problematic issues of the study of the formation and protection of national values in the sphere of national security of Ukraine. It is proved that national values is an important theoretical and methodological problem of public administration. The authors noted that the development of the theory and practice of public administration in the sphere of national security requires in-depth independent studies of the processes taking place in Ukraine in the context of their value content. Because the formation of active life position of a personality aimed at the protection and development of national values which is the basis for the formation of national interests, must be a strategic priority for public authorities. However, over the years of independence, Ukraine's political elite has historically focused on the main priorities of the strategy of socio-economic and political development through the prism of certain foreign policy preferences (orientations), which is constantly changing under the slogan "multi-vector policy". This has a negative effect on the formation and protection of national values of Ukraine, in particular in the field of national security.

Key words: values, national values, national security, public administration, national identity, the Ukrainian people.